

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

שאלה 1.

א. במאמרו מתייחס אלמוג " לאומיות ליברלית" מול " לאומיות רומנטית" ול"עקרון ההגדרה העצמית" הסבירו שלושה מושגים אלו על פי המאמר:

אלמוג במאמרו רוצה לראות את הלאומיות היהודית באירופה. לטענתו ללאומיות ישנם שני היבטים: האחר ליברלי והשני רומנטי. אלמוג טוען שלאומיות ליברלית באה לידי ביטוי בעם בעל גבולות טריטוריאליים והלאומיות הרומנטית נולדת בעם ששואף למדינה משל עצמו. הוא נותן כדוגמה את הלאומיות הצרפתית המתקיימת מהמהפכה הצרפתית ואלך, יש להם מדינה, יש להם גבולות טריטוריאליים בזמן שלגרמנים אין ורק מאוחר יותר, ב-1790, נוצרת מדינת גרמניה. זו למעשה לאומיות רומנטית.

אלמוג משייך ללאומיות היהודית את ההיבט הרומנטי: עם שנעדר מדינה עם גבולות טריטוריאליים סדירים וזה חשוב מאוד מאחר שזהו נדבך על לאומיים מסוג זה. אחד הדברים המשותפים לתנועת לאום רומנטית היא ההישענות על חזון ההחייאה של התרבות הישנה המתקשר לזיכרון הקולקטיבי. שיחזור עם, אגדות פולקלור שונות ואלו הם ניסיונות שיחזור של תרבות עתיקה ואת זה רואים גם בציונות בחגים היהודיים כמו ל"ג בעומר שהתנועה הפכה אותו ליום חג לאומי.

ניסיון לקחת משהו מהעבר העתיק יכול להיות חזון עבור התנועה הציונית. במאמרו טוען אלמוג שחזון זה הוא בעייתי כי הוא לא מבוסס על הנחות אמיתיות ובסופו של דבר הוא יתפוגג.

אנו רואים, שאכן, מה שקרה זה שהלאומיות עם הזמן הופכת להיות יותר ליברלית ופחות רומנטית. הצד הכפייטי שלו הולך ונחלש עם הזמן. נקודה נוספת וחשובה היא העובדה שהרעיונות הללו הם החייאת פאר החשמונאים והחייאה של המיתוסים כחילוניים מובהקים החל דווקא עם המשכילים והרבה לפני הציונות המודרנית. כך יוצא שהם ירשו זאת מהמשכילים הגרמנים שביקשו לחנך את הצעירים על פי סיפורי גבורה והציונים לקחו דווקא את הדוגמאות האלו.

✓ **לאומיות ליברלית** – הלאומיות הליברלית התפתחה אצל עם בעל מולדת עם גבולות מוגדרים. תפיסה זו מבוססת היסטוריה של עם שהתעצב ומגיעה לו זכות לאומית שלו, וכן דגש על חרות הפרט וזכויות אדם, כמו כן התפיסה הינה בעלת ראייה רציונליסטית של המציאות, הלאומיות מבוססת אף על הקשר במובן של אדמה פיזית מולדת, אמונה בדבר הקשר בין אדם לאדמה. במאה ה-19 בלט הקשר המיסטי בין האדם לאדמתו

היסטוריונים מהמאה ה-19 נאחזו "בזכויות היסטוריות" של קיבוץ אנושי היושב במקום, כמו כן נתנו חיזוק למגמה הרואה בלאומיות את קניינו של קיבוץ קונקרטי,

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

לאומיות מרצון בעלי זיקה אישית לאומה, ישנה את הלאומיות המתפתחת מתוך עם והשנייה שצומחת מתוך מדינה. דוגמה ללאומיות ליברלית שנוצרה הינם הצרפתים שהינם עם בעל מולדת עם גבולות מוגדרים, הלאומיות שלהם נוצרה כבר בצרפת. עם שהתעצב כבר ומגיעה לו לאומיות.

- **לאומיות רומנטית** – הלאומיות הרומנטית מתפתחת אצל עמים ללא מולדת עם גבולות מוגדרים, שימוש בעבר הרחוק ללא קשר להיסטוריה מדינות, אמונה בדבר הקשר בין אדם לאדמה, אמונה שאם אומה התפתחה על קרקע מסוימת יש להם קשר לא במובן ההיסטורי אלא במובן של מולדת פיזית אדמה עצמה כמו אדמת קודש זוהי חשיבה רומנטית. גיבושה של זהות לאומית זהות לאומית עם שורשים חזקים מן העבר, חיפוש שורשים, גילויי עבר של עמים על היסטוריה ואבות קדומים, לאומיות זו נראתה כאחד מאיתני הטבע, כוח על אנושי, העומד מעבר לטוב ורע. הלאומיות הרומנטית, שהתפתחה בגרמניה במאה ה-19, כולל הזרם השמרני שבה, הייתה תנועת מחאה, תגובה לתמורות המודרניות בתחומי חיים השונים, הלאומיות הרומנטית בגרמניה באה כתוצאה מהתמודדות ובהשפעת המהפכה הצרפתית ברחבי אירופה, השוני במאות ה-18-19. היא העלתה על נס את ההיקשרות לנופי הארץ, השפה, הפולקלור וההיסטוריה הגרמנית, וכמיהתה אל "היצירה הגרמנית האוטנטית". גיבושה של זהות לאומית נזקק לחומרים מן העבר.

עיקרון ההגדרה העצמית – עקרון זה עומד בסתירה מוחלטת למגמות התפתחות הפנימיות של הלאומיות, הגדרה זו כוללת בתוכה את האפשרות שכל קבוצת אנשים תוכל להתאחד באופן עצמי ותוכל לדרוש לעצמה הכרה התור אומה, וכן ריבונות על שטח, הגדרה זו הינה היפוך גמור ללאומיות כפי שהתפתחה במציאות, בכל אחת מהתנועות הלאומיות היה משהו מבוסס גידול טבעי של עם שצומח מן הקרקע, עקרון זה של הגדרה עצמית יצר תביעות סותרות וכן עורר איבה בין לאומים ומדינות.

✓ **הקשר בין התעניינות בלימודי היסטוריה במאה ה-19 לבין צמיחת הלאומיות:**

המאה ה-18 נחקקה אצלנו כתקופת ההשכלה ואילו המאה ה-19 הביאה עימה חשיבה היסטורית, כן פריחה בגישה ההיסטורית. פריחה זו הביאה עימה תחומי ידע שונים כדוגמת תרבות, מדע ותחומים נוספים. גילויים מדעיים והמצאות טכניות הביאו להאצת התהוותו של עקרון ההתהוות, זהו הרקע למציאות הדינמית, כאן גם החלה פריחתה של ההיסטוריוגרפיה, וחשיבה היסטורית רבגונית. למידה זו הביאה לבחינת תפקידה של ההיסטוריה בחייהם של אומות שונות. ההיסטוריה פרסה בפני הציבור תיאורים מרהיבים, ההיסטוריה הופצה בבתי הספר וחדלה להיות עבר מת. ההיסטוריוגרפיה, חקר הלשון, ספרות, פולקלור ומיתוס פעלו במאה ה-19 לביסוס

אזהרה הנך רשאי להשתמש 'שימוש הוגן' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות 'לימוד עצמי' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

של תרבויות לאומיות, המגמה במיוחד בגרמניה נטתה להעריך את ימי הביניים ולראותה כתקופה האידיאולוגית של עמי אירופה,

הצורך בהשכלה היסטורית נבע מהצורך לאפשרות לידע ככוח לשימוש יריבים במחלקות אקטואליות, צורך זה נבע מהניגודים בין אוכלוסייה מקורית לבין כובשים, הסברים אלו יכולים לחזק תביעות פוליטיות בהווה בשם החירויות המקוריות שנגזלו על ידי הכובשים, כך נוצר פתח להבחנה מקובלת מהמאה ה-19 בין "אומות היסטוריות" לבין עמים אחרים.

✓ מדוע בחרו מעצבי הלאומיות היהודית, בתקופת בית שני כמודל לאומי:

- מעצבי הלאומיות היהודית בחרו בבית שני כמודל, הציונות בחרה תמונת עבר ברורה ואחידה יותר מכל שאר הזרמים הלאומיים. על השאלה איזה מין העבר תבחר לעצמה תנועה לאומית ישנם שלושה קריטריונים משמעותיים בבחירת התקופה. הספרות אהבה את תקופת המקרא, תקופה רבת זוהר. היה נוח ליהודים להפיץ את תקופת החשמונאים. תקופת בית שני עונה על שלושת הקריטריונים:
- התקופה, האישיות או הנושא המתאימים ללאומיות טעונים יחס של כבוד מצד העולם הגדול ;
 - המוטיבים שמדובר בהם חייבים להיות קבילים בעיני כל חוגי העם ;
 - הנושאים שנבחרו צריכים לחול על התנועה הלאומית ומנהיגיה יותר מאשר על יריביהם השונים.

אהבת המקרא והסתייגות מההלכה, היה קשר בין האוריינטציה לעבר לבין האידיאלים להגשמה, כמובן תוך ידיעה ששום אפשרות שלחזור העבר למציאות. בשל הזמן הקצר המחברים היו צריכים לבחור תוכנית יעילה ומשכנעת ולכן בחרו יצירה ספרותית בעלת אופי אוטופי, אופי אוטופי חברתי, חשוב בהגות ובמעשה. ישנו מגוון גדול של קישורים היסטוריים תוך יניקה ממקורות עתיקים. הציונים הביאו את הדגש של גלות וגאולה, חורבן ותקומה. מאורע שחזר על עצמו פעמיים וכעת הציפייה לבית שלישי. הגשמת הציונות באה לסגור מעגל ולהגשים גאולה משיחית אמנם יש ניגוד מסוים לשאיפת הציונות לעצב היסטוריה ולא להיטלטל בכנפיה- כפי שמציין אלמוג

✓ מה ניתן ללמוד מרצף ראשי הפרקים של המאמר, על הנחות היסוד של אלמוג

כלפי הלאומיות היהודית:

לפי דעתי אלמוג בא ומציג את הלאומיות היהודית בסופו של יום כרצף היסטורי ולא עוד תנועה.

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

המאמר דן בשאלת הרציפות והחידוש בלאומיות היהודית ביחס לתולדות ישראל. אלמוג טוען כי הציונות מפרשת מחדש את המורשת היהודית ההיסטורית. במצב זה קיימים רציפות וחידוש דבר המעיד שאינו ייחודי ללאומיות היהודית שקיים גם בתנועות הלאומיות של עמי אירופה. המאמר מביא את הטענה כי גיבוש זהות לאומית נסמך על עובדות מן העבר המאמר מביא דוגמאות לזיקה הציונית בעבר. בפתיחת המאמר מביא הכותב את שורשיותו של הרעיון הלאומי, על טענותיו בקרב מחנות שונים ציוניים. על הטענות שיש הגורסים כי לאומיות היא נטע זר בציונות לעומת הציונות כפרי רציפות היסטורית. הכותב טוען כי בשרות האוטואמנציפציה היא שהביאה על היהודים את האמנציפציה, אומר כי הלאומיות היהודית והציונות בפרט הם מהפיכה כנגד האנומליה היהודית ובהם שבירה של רציפות היסטורית של תולדות עם ישראל.

כדי להעריך את המשמעות של ללאומיות בחיי היהודים בא ומתאר את הרקע הכללי ללאומיות באירופה במאה ה-19 ותחילת המאה ה-20.

ההצלחה של הלאומיות – תנועה לאומית היא תנועה המדברת בשם עם ב-1848 חל אביב העמים ותקופה זו מצטיינת בעליית הלאומיות, הלאומיות נבנתה מן ההיסטוריה במאה ה-19 הייתה פריחה בגישה ההיסטורית.

חשיבה היסטורית – ההיסטוריה פרסה תיאורים מרהיבים של העבר, חשיבה היסטורית שהטביעה את חותמה על התקופה. באמצעות תודעה היסטורית החיו את העבר כחלק מההווה שעליו ניתן לבסס את העתיד. באירופה רווחו תיאוריות שונות על ראשית החברה.

התודעה הלאומית – גיבוש זהות לאומית על בסיס שורשים היסטוריים, גיבוש אומה על בסיס תודעה של שורשיה, הלאומיות נתגלתה כאחד מאיתני הטבע, ככוח על אנושי העומד להלכה מעבר לטוב ורע. יעדה של לאומיות מדינית של עם נטול עצמאות ואחדות, כשם שההיסטוריה משמת לתודעה לאומית כן משמת לגיבושה של זהות לאומית.

הלאומיות היהודית – לאומיות זו קשורה ללאומיות המודרנית, ששורשיה במאה ה-19 במעמד בינלאומי בתור אומה, הלאומיות היהודית צמחה באווירת התנועה הלאומית הרומנטית, במרכז אירופה, שאפה להתקרב ללאומיות של הגדרה עצמית. יש להדגיש כי זיקתה של הלאומיות היהודית להיסטוריה, הייתה ליהודים מורשת משותפת, גם מי ששלל את המורשת לא יוכל להתעלם ממנה, תמיד יחסו משקל רב למורשת ההיסטורית הן לחיוב והן לשלילה.

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

הזיכרונות היהודים- נכסם של היהודים היו הזיכרונות, חרף רבגוניותם והתפצלותם.

כל מי ששאף להישאר יהודי נזקק לעברו, דורות לאחר האמנציפציה הפנימו את

תודעת העבר. וכן היית הוראת ישראל במערכת החינוך היהודית.

הדגם של בית שני – שוב בחירה בזיכרון עבר של בית שני כמודל להצגה של עבר

היסטורי של עם היהודי, בתוך בחירה של תקופה מקראית כבחירה חביבה על

הספרות.

כך אנו רואים לאורכו של כל המאמר שהנחת היסוד של המאמר מבוססת היסטוריה

, הן של עם היהודי ונסמכת על עמי אירופה שונים. והבחירה בלאומיות היהודית היא

גם נסמכת על לאומיות מודרנית של המאה ה-19 שגם מבוססת עבר.

ההבדלים בין תודעה לאומית היהודית במאה ה-19 לבין זו הכללית:

תודעה לאומית יהודית	תודעה לאומית כללית
✓ טיפוח הזיכרון הקיבוצי	✓ גיבושה של זהות לאומית
והקנייתו מדור לדור	בעלת שורשים היסטוריים נזקק
✓ תמונת עבר חד-ממדית	לחומרים שונים מן העבר
וקבועה	אחד מאיתני הטבע, ככוח על-
✓ החשיבה ההיסטורית חדרה	אנושי, העומד להלכה מעבר לטוב
אל היהדות בהדרגה ולא נקלטה אלא	ולרע
למקוטעין	זכתה במאה העשרים למעמד
✓ יחסו המסתייג של משה	רשמי ומוכר
מנדלסון כלפי ההיסטוריה	תביעה לעצמאות לאומית בהי
✓ חכמת ישראל חיזקה בדיעבד	✓ קף כלל-עולמי.
את התודעה היהודית המודרנית	✓ מושבות אירופיות לשעבר זכו
✓ חקר היהדות ולכתיבת	לעצמאות מדינית
ההיסטוריה, מחזקים את התודעה	✓ המדינה קדמה כאן ללאומיות
היהודית	✓ אין הבדל מהי נקודת המוצא
✓ נעדרו גישה ישירה אל נכסי	של הלאומיות, היעד שלה מתקרב
החומר של התרבות הקדומה שלהם	בסופו של דבר תמיד למסגרת
✓ נצרכו לעצב זהות חדשה,	מדינית בעלת תוכן לאומי.
שתתן ביטוי לשינוי העובר עליהם,	ההיסטוריה שימשה אבן פינה
אך תסייע להם גם להמשיך ולהיות	לתודעה הלאומית באירופה
הם עצמם	✓ מגויסת גם כיום לגיבושה של
✓ הידרשות לעבר ולסמליו	זהות לאומית במדינות המתפתחות

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

הייתה בבחינת צורך חיוני הדורות שלאחר האמנציפציה הפנימו במידה זו או אחרת את תודעת העבר שהגישה להם "חכמת ישראל," חשיבות רבה להיבט ✓ ההיסטורי גם לפני עלייתה של הלאומיות היהודית. ואף-על-פי-כן היה אחר-כך משום חידוש בגישתם של הציונים להיסטוריה היהודית.	
--	--

שאלה 2

א. מבנה המאמר – מאמרו של אחד העם "לא זו הדרך" של, מחולק לארבעה חלקים. בחלקו הראשון מתאר "אחד העם" את הקשיים שעמדו בפני אגודת "חיבת ציון". על פי "אחד העם", קיימים באגודת "חיבת ציון", מתאר את הסכסוכים הפנימיים ומאבקי כוח על מנהיגות, אשר מסיתים את האגודה ממפעל ההתיישבות בארץ ישראל ומונעים ממנה את התמיכה במתיישבים.

בחלקו השני של המאמר מתאר "אחד העם" את הסיבות שהביאו לכישלון אגודת "חיבת ציון" במימוש יעדיה. על פי "אחד העם", השגת תכלית כלשהי היא צורך מורגש בלב, ודרכי הפעולה להשגתה צריכים להיות ידועים מראש וברי ביצוע. דרכי הפעולה של "חיבת ציון" למימוש רעיון ההתיישבות בארץ ישראל, הם דרכים קשים ורבי יגיעה ואין ביכולתם להביא את שכלו של האדם להאמין באמיתות הרעיון. על כן, יש תחילה לחזק את התכלית הכללית על ידי אהבת היחיד להצלחת הכלל.

בחלק השלישי מתאר "אחד העם" את גלגוליה של התכלית הכללית בהיסטוריה היהודית. לטענתו, משחרר ההיסטוריה היהודית ועד לחורבן הבית, הייתה תכלית אחת לעם היהודי, והיא הצלחת כלל האומה בארץ הנחלה (לאומיות). הצלחתו של הפרט לא קיבלה ביטוי והצלחת האומה נתפסה כשכר של הפרט. לאחר חורבן הבית כאשר האומה ירדה מגדולתה והצלחת הכלל התמוטטה ולא יכלה להלהיב ולרומם שוב את הלב, החלו היהודים להיות אגואיסטיים ולדאוג כל אחד לעצמו. התנהגות זו קיבלה אף תמיכה ע"י חכמי הדורות שנתנו תכלית חדשה למצוות הדת, תכלית פרטית כצורך הזמן. זאת מכיוון שהלאומיות אבדה ולא ניחמה עוד את היהודים. גם הציפייה לימות המשיח ולגאולת העם הלכה והיטשטשה, ובמקומה צמחה האגואיסטיות – דאגת הפרט לרווחתו האישית. גם הצרות והנדודים אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

התכופים תרמו להיחלשות הרגש הלאומי ולצמצום רגשות הלב בחיי הבית והעדה. לדעת "אחד העם", גם נושאי הדגל הציוני נגועים באגואיסטיות. כאשר לא הצליחו לשכנע אנשים לעלות לארץ בשם הלאומיות, פנו אליהם בשם האגואיסטיות – בשם התועלת האישית. הם הלעיטו את האנשים בסיפורים וידיעות טובות על הארץ ועל החיים היפים בה. חלק מהאנשים התלהבו, עלו, גילו כי לא קל ליישם את רעיון הציונות והתאכזבו. אנשים אלו לא היו בשלים להתיישר למען תכלית כללית ולכן פנו לתכלית הפרטית.

בחלק הרביעי מתאר "אחד העם" את מסקנתו והדרך שלו למימוש יעדיה של אגודת חיבת ציון. עפ"י "אחד העם" הרעיון הציוני עדיין לא הבשיל וכי יש להכשיר את הלבבות לרעיון זה בטרם עלייתם לארץ ישראל. לדעתו, המשכילים שבעם לא יוכלו ליישם את הרעיון הציוני, עד אשר יכשירו את לבבם לרעיון שאיתו ילכו עד הסוף, רק בכך יוכלו לעורר את האמונה והאהבה לרעיון גם באחרים. עפ"י "אחד העם", הגשמת הרעיון הציוני דורש "חיזוק אמונה והתעוררות הרצון בכוח האהבה והחמדה אל התכלית".

✓ **הטענה המרכזית שלו** – אחד העם קרא לשינוי מהפכני בדרכה של התנועה וגיבוש תפיסה חדשה בשאלת העלייה לא"י בתהליך של "הכשרת הלבבות" לאומיות לפני העלייה לא"י, אחד העם לא התכוון לבטל את הפעילות למען היישוב שכבר הייתה קיימת מתנגדיו דווקא חשבו שהוא הורס את התנועה. הוא נחשב מראשי הוגיה של הציונות, מייסד הזרם והוגה הרעיונות של הציונות הרוחנית, ומהחשובים במנסחי הזהות היהודית החילונית-לאומית במאמרו "לא זה הדרך", קרא לשינוי מהפכני בגישת תנועת חיבת ציון. לדעתו ולפי אמונתו, אין ארץ ישראל באה לפתור את השאלה הקיומית או הכלכלית של היהודים אלא מטרתה לפתור את בעיית הרוחנית והתרבותית של העם. לא די בכך שהמדינה היהודית תהווה בית לאומי ומקלט בעבור היהודים – עליה להיות בעלת תכנים רוחניים שיצדיקו את קיומה; להיות מדינת אור לגויים, כך הגה וייסד למעשה את זרם הציונות הרוחנית. אחד העם דגל בציונות כמרכז רוחני של היהדות. הוא התנגד ללאומיות המדינית של בנימין זאב הרצל. כנגד אלה, טבע את הסיסמה "לא רק בצרת היהודים יש לעסוק, כי אם גם בצרתה של היהדות". את שיקומה של היהדות ביקש אחד העם לבסס ללא הממד הדתי שלה, אך הטיף לשמירה על זיקה ואהדה למסורת ולהתייחס ליהדות כתרבות אחד העם מבקש לשנות את הגישה בתנועת חיבת ציון בנוגע להתיישבות בא"י, אחד העם טוען כי א"י אינה יכולה ומסוגלת לקלוט את ההמונים מן הגלות, על בסיס הגעתם לתוך אהבה פרטית ועצמית תוך התייחסות לעצמם בלבד, יש לחנכם לתוך המגמה שורשית של אהבה ורצון לתת ולא צורך פרטי בלבד. עוד טוען כי בעיית היהודים לא תיפתר בהקמת בית יהודי בציון לעם היהודי, התנאים הקשים ביותר של

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

ארץ ישראל לא יגרמו לאנשים כל רצון לעלות ארצה. גם אם יעלו ארצה תוך מצג שווא

לא יהיו כאן מתוך לאומיות כללית. על כן תנועת חזית ציון צריכה להתחיל בחינוך היהודים לרצון לחיות בארץ ישראל למרות הקשיים הרבים. יש להחיל את "הכשרת הלבבות" ומתוך כך יגיעו אחרי שבוצעה פעילות שורשית עמוקה להטעמת האהבה ברוח ולא בכוח.

עקרונותיו העיקריים של אחד העם ביחס להתיישבות היהודית בארץ ישראל התבססו על: הכשרת לבבות היהודים לעלייה לארץ ישראל; התעוררות רוחנית שתבשיל בלב היהודים, כך ששכיעלו ארצה יהיו חדורי אמונה ורוח התיישבות; הקמת מרכז רוחני בארץ ישראל שיפעל על ידי גרעין של יהודים שיוכשרו לקבל ולהכשיר את לבבות היהודים בארץ; יישוב הארץ חרף הקשיים בעמל ובעבודה קשה. פעולותיה של תנועת חובבי ציון עומדים בסתירה לעקרונותיו, שכן העלייה התבצעה ללא הכנה רוחנית מוקדמת, לא היה מי שיקלוט את העולים החדשים ויפיח רוח חיים ואמונה בלבם מול הקשיים הציפו לעולים בארץ דבר שהביא לעזיבתם את הארץ ולכישלונם בהקמת היישוב והדבר האחרון הוא התבססותם של הנשואים על חסדי הנדבן הידוע, מה שהפך אותם מגואלי האדמות לעושי דברו.

אומנם, תנועת חזית ציון התבססה אף היא על אהבת הארץ, יישוב חקלאי וקיום מצוות, עם זאת, משנוכחו, כי קליטת היהודים בארץ עומדת בפני כשלון, ניסו להציל את המצב על ידי גיוס כספים, או אז "מכרו" את נשמת התנועה לברון בתמורה לסיוע הכספי הנחוץ, למרות הנסיבות המקלות, אם אפשר לקרוא לזה כך

ההוכחות לביסוסה – אחד העם טוען כי התנועה הגיעה למבוי סתום, התנועה הפכה כושלת המרכזים באודסה וורשה לא תיפקדו. היו ויכוחי עמדות וכוח, פינסקר התקשה לתפקד בשל מחלתו, תלות בתרומות הנדיב, שיטת האפוטרופסות שסטתה מיעד הלאומי של התנועה. טוען כי הסיבה לכישלון היו בגלל תפיסה מוטעית שאת המטרות הלאומיות ניתן להשיג באמצעות תכלית פרטית ולא כלל לאומית, התכלית בעינינו – המשפט הראשון יסודו בהרגשה פנימית ואינו מצריך למופת, בעוד השני והשלישי מיוסדים על ידיעת הנמצאים והחזיונות אשר מחוצה לו וצריכים על כך את השכמת השכל. " מאחר ואחד העם מאמין, כי בכוח האמונה ובכוח הרוח יוכל לגייס את העם להתכוון לעליה לארץ ישראל, ומאחר ובה בעת הוא מכיר בעובדה, כי לצורך כך נדרשים אנשים מוכשרים, מנוסים ובעלי השפעה, הוא מרמז אליהם באומרו, כי ההתעוררות בקרב היהודים והאמונה, כי יוכלו להגשים אותה תהיה כל כך חזקה, עד שתחלחל ותשתרש ב"כל בית ובכל משפחה ותגיע סוף סוף אל לב גדולי העם ומנהיגיו וחכמיו. בעל כרחם יתחילו להרגיש פעולת הכוח החדש המקיף אותם מכל צד, התנגדותם תלך הלוך ורפה, עד כי האחרונה ייכנע גם לבבם ויתייצבו בעצמם

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

עוד טען כי פעולה לאומית בארץ ישראל תצליח רק לאחר תהליך של "הכשרת הלבבות" זאת המשימה העיקרית. הכותב מביא את העניין אחרי חרובן בית ראשון חכמי הדורות ההם "יצאו ודרשו" כצורך של אותה עת, התגבר היסוד הפרטי הלאומי. ותכלית ההצלחה היא שמעתה לכל יחיד הצלחתו הפרטית, זמנית או נצחית. הצלחת הכלל נתונה לכך שיש לאדם חלק ממנה, רמז מימי התנאים שהרגש העמוק ביותר של אחדות הדורות בגוף האומה נחלש בזמנם. הנדודים הגדילו לאין קץ את הדאגה של כל איש לנפשו וביתו, הרגש הלאומי נחלש, לא נשאר כמעט שריד לחיים לאומיים, הבודדים שאכן איכפת להם לא יכולים על הרוב הדומם. " האני" הינו כמו שטן אשר מכבה את האהבה הלאומית כאר מתגלה לעיתים רחוקות. לכן צריך לברוא אמונה חזקה ורצון כביר לבנין לאומי גדול.

✓ הביקורת המופיעה במאמר על הדרך אותה נוקטת הציונית:

תחילה אומר שתכלית הכל היא הצלחת היחיד הצלחה פרטית, זמנית או נצחית. הצלחה כללית הינה רק אם יש לו חלק ממנה – אינטרס. הביטוי "להם" מתייחס רק לאדם הפרטי. אין כל שריד לחיים הלאומיים של העם כולו. האני הפרטי מרקד בכל אשר נעשה ומכבה את האהבה הלאומית כאשר כבר פורצת. לכן כאשר מופיע כזה רגש אשר שיש בכוחו לברוא אמונה חזקה ורצון כביר, ככל הדרוש לבנין לאומי גדול !

לכן היה צריך להקדיש את הפעילות לתחיית הלבבות, להגדיל אהבה, להאדיר תשוקה, עד לבואו של הרצון, ולעורר את העושים למקום של עשייה מתוך אמונה, זוהי עבודה קשה מאוד, ישי לעשותה ביתר עוז, עבודה קשה וארוכה רבת שנים.

הבעיה שלא עשו כן נושאי הדגל שכן לאומיותם הייתה מעורבת בפרטיותם, גם כאשר ניסו ולא הצליחו במידי הם פנו לתכלית אחרת פרטית כמו קודמיהם חכמינו. אז במטרה להשיג פרסמו עלות : אדמה, בהמה, כלי עבודה. מי שידו הייתה משגת יקום ויעלה לא". העניין שבעלי העניין לא בדקו וחקרו הרבה מי העולים ולשם מה הגיעו. העולים לא רצו לקבל כלל ייסורים באהבה בשביל תכלית כללית. גם כשהגיעו וגילו שנפלו בפח הם המשיכו לבקש את תכליתם הפרטית, ללא כל כבוד לרעיון. לכן הרעיון לא יוכל לרתום לבבות נוספים כאשר מרכז הרעיון הוא אהבה עצמית ופרטית, ואהבת האדם תרחיק עולים מא".

התכלית בעינינו – המשפט הראשון יסודו בהרגשה פנימית ואינו מצריך למופת, בעוד השני והשלישי מיוסדים על ידיעת הנמצאים והחזיונות אשר מחוצה לו וצריכים על כך את השכמת השכל. " מאחר ואחד העם מאמין, כי בכוח האמונה ובכוח הרוח יוכל לגייס את העם להתכוון לעליה לארץ ישראל, ומאחר ובה בעת הוא מכיר בעובדה, כי לצורך כך נדרשים אנשים מוכשרים, מנוסים ובעלי השפעה, הוא מרמז אליהם באומרו, כי ההתעוררות בקרב היהודים אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממנ 11

והאמונה, כי יוכלו להגשים אותה תהיה כל כך חזקה, עד שתחלחל ותשתרש ב"כל בית ובכל משפחה ותגיע סוף סוף אל לב גדולי העם ומנהיגיו וחכמיו. בעל כרחם יתחילו להרגיש פעולת הכוח החדש המקיף אותם מכל צד, התנגדותם תלך הלך ורפה, עד כי האחרונה ייכנע גם לבבם ויתייצבו בעצמם

לכן לא זו הדרך אלא לב העם הוא היסוד שיש לבנות עליו את א"י, לכן יש לחזור לרעיון הראשוני להשריש את החינוך לרוחב ולעומק, לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוח. רק אז נגיע לכדי תושייה.

ב.במה שונה הפתרון שמציע אחד העם במאמרו מהסיוע שהעניק הברון רוטשילד

למושבות העלייה הראשונה?

סוג פתרון –

הברון - הפתרון הראשון שנקרא בדרכו, היה בעקבות פניית נשיא סנטו דומינגו לרוטשילד, בהצעה לקלוט במדינתו יהודים שיתפרנסו ממסחר ומחקלאות. רוטשילד התעניין בהצעה, אך דחה אותה לבסוף. בקיץ 1882, הגיעו אליו שליחים במטרה לשכנעו כי יישוב ארץ ישראל הוא הפתרון לבעיית יהודי רוסיה. רוטשילד נענה להצעתם. בתחילה, תמיכתו של רוטשילד ביישוב היהודי בארץ ישראל, הייתה קטנה וסמויה.

הברון רוטשילד תחת חסותו, את רוב המושבות שהקימו אנשי העלייה הראשונה בארץ ישראל. חסות זו חלה על כל התחומים, החל מסיפוק צרכי היום-יום הבסיסיים וחינוך הילדים, וכלה בקביעת ענף החקלאות שיונהג במושבות, זני הגרעינים שנזרעו וחלוקת האדמה בין האיכרים. כדי לייעל את ניהול המושבות, מינה רוטשילד מנגנון פקידותי של "אפוטרופוסים" שייצגו אותו, ופיקחו על ענייני המושבות באופן ישיר. מנגנון זה זכה לביקורת חריפה אצל אנשי המושבות, אנשי חילת ציון ובקרב חוקרי הציונות. הטענה העיקרית שהעלו, כי השיטה האפוטרופוסית-פקידותית **דיכאה את רוח האידיאליסטיות הלאומית**, של בני העלייה הראשונה **ודלדלה את היוזמה האישית של המתיישבים**. טענה נוספת שעלתה היא כי, השיטה יוצרת ניכור בין הפקידים למתיישבים ופוגעת בתשתית החברתית.

רוטשילד השקיע כספים רבים אך מצד שני דקדק בכל פרט שיעשה בדיוק לפי דרכו הוא תמך במושבות החקלאיות אך התנגד לרעיונות התחייה הלאומיים של המחנה הציוני. פעילותו בתחומי התעשייה והחקלאות ותמיכתו במושבות היו בעלי חשיבות רבה להתפתחות התנועה הלאומית יהודית בא"י בשני תחומים עיקריים:

אזהרה הנך רשאי להשתמש 'שימוש הוגן' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות 'לימוד עצמי' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממך 11

1. העמקת ההכרה בחשיבות החינוך החקלאי ופיתוח התעשייה כתהליך בהפיכת הישוב ליצרני-שינוי מהפכני לדרך החשיבה של הישוב הישן.
2. הפיכת המושבות לסמל לתחייה הלאומית- משמעות מעשית לרעיון.

- ✓ הפתרון של רוטשילד הינו פתרון מעשי כלכלי לאלו שמגיעים לכאן או נמצאים כאן ואילו סיוע כלכלי בהווה. תווך שליטה על כל הנעשה
- ✓ אחד העם מציע פתרון שהוא בגדר חינוך "הכשרת הלבבות" עוד טרם עלייתם ארצה. אחד העם מביא את התכלית משחר ההיסטוריה שלנו שהיא הצלחת כלל האומה בארץ הנחלה לאומיות, הצלחתו של הפרט לא קיבלה ביטוי והצלחת האומה נתפסה כשכר של הפרט. הגשמת הרעיון הציוני דורש "חיזוק אמונה והתעוררות הרצון בכוח האהבה והחמדה אל התכלית". דחיית העלייה למועד מאוחר יותר

✓ הציבור אילו מכון הפתרון/סיוע-

הברון רוטשילד תרם לקופות צדקה שונות, העניק סיוע כספי ליהודי רוסיה שנפגעו ב"סופות הנגב" ולמתיישבי המושבות הראשונות בארץ ישראל. אדמונד ואחיו הקימו "ועד עזרה כללי" למען היהודים פליטי הפוגרומים, שרצו להגר מרוסיה. ואילו "אחד העם" הציע פתרון חינוכי של הכשרת הלבבות עוד טרם עלייתם ארצה של המתיישבים בציון, תנועת חיבת ציון צריכה להתחיל בחינוך היהודים לרצון לחיות בארץ ישראל למרות הקשיים הרבים. יש להחיל את "הכשרת הלבבות" ומתוך כך יגיעו אחרי שבוצעה פעילות שורשית עמוקה להטעמת האהבה ברוח ולא בכוח.

✓ תקופת הזמן אליה מכון הפתרון הסיוע-

הברון רוטשילד – תמיכתו במושבות בארץ ישראל נמשכה 18 שנים, והסתיימה בשנת 1900, עם העברת ניהול המושבות לחברת יק"א שנוסדה בידי הברון הירש. ברגע שמושבות עומדות על רגליהם הוא מפסיק לסייע להם אחד העם - השקפתו של אחד העם הייתה שילוב בין "הכשרת הלבבות" של יהודי הגולה לקראת לאומיותם לבניין בארץ ישראל. העזרה של אחד העם הינה לטווח רחוק, סיוע למרחוק, הפתרון מיועד לכל העם כולו, אחד העם מציע סעד רוחני דורות קדימה, מחשבה לטווח רחוק.

✓ הקשר בין הפתרון/סיוע ליעדים קולקטיביים – לאומיים

הסיוע של הברון הוא סיוע שמשעבד את המתיישבים ואילו הסיוע של אחד העם מנקה אותם משעבוד מחנך אותם ליעד הלאומי לטווח ארוך. אין קשר מדויק בין הפתרון ליעדים הקולקטיביים לאומיים הברון נותן את כספו לתמיכה במושבות, לברון יש רגשות חמים לפרויקט הציוני, כספו הפרטי משמש לצורך קידום אזהרה הנך רשאי להשתמש 'שימוש הוגן' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות 'לימוד עצמי' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.

קורס בין ציון לציונות – סמסטר אביב 2013

שלומית ברזאני 059814889 ממנ 11

הרעיון, הונו של הברון הינו בעייתי כי זהו כסף פרטי שמשמש את ההנהגה ולכן לעיתים דרך קבלת ההחלטות אינה אובייקטיבית ונקייה.

אחד העם מציע סיוע רוחני, תכנית רוחנית לא כסף, אחד העם חשוב שדאגה לכלל היא שתוביל להצלחה ובעלת ערך, דרך רוחנית

שניהם מקדמים את אותו רעיון אך בדרכים אחרות.

○ רציתי להביע את דעתי, לדעתי דרכו של אחד העם עדיפה כי תמיד דרך החינוך הינה

לטווח ארוך, בחיים תמיד נכון שהכף הוא אמצעי נוח, אך גם היום בעלי הון פרטי

שמשפיעים על השלטון שה בדרך כלל לא טובת הכלל, לכן אני בוחרת בדרכו של אחד

העם, היה לי מאוד מעניין, תודה.

אזהרה הנך רשאי להשתמש ' שימוש הוגן ' ביצירה מוגנת למטרות שונות, לרבות ' לימוד עצמי ' ואין לעשות שימוש בעל אופי מסחרי או מעין-מסחרי בסיכומי הרצאות תוך פגיעה בזכות היוצר של המרצה, שעמל על הכנת ההרצאות והחומר לציבור התלמידים.